

Význam výhrady podle článku 95 pro aplikaci Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

Jana Svěráková Čechová*

Téma Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále též „Úmluva“, či „Vídeňská úmluva“)¹ je velmi populární a na toto téma byla napsána již celá řada statí. Předkládaný článek se zabývá problema-

tikou personálně územního aspektu aplikace Úmluvy. Nosné články Úmluvy, o jejichž analýzu půjde především, tak představují čl. 1² a čl. 95³ Úmluvy.

* Mgr. Jana Svěráková Čechová, doktorandka Právnické fakulty Masarykovy univerzity, právník (Energetický regulační úřad), email: 209783@mail.muni.cz.

¹ V České republice je publikována jako zákon č. 160/1991 Sb., o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

² Ustanovení čl. 1 odst. 1 Úmluvy zní: „*Tato Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech,*

a) jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo

b) jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.“

Čl. 1 odst. 1 Úmluvy vymezuje základní aplikační podmínky, spočívající jednak ve stanovení požadavku mezinárodnosti kupní smlouvy a jednak ve stanovení dvou alternativních kritérií zakotvených v písm. a) a b). Tato alternativní kritéria se týkají vztahu smlouvy a státu, který Úmluvu ratifikoval. Požadují, aby se místa podnikání stran nacházela ve smluvních státech anebo aby alespoň ustanovení mezinárodního práva soukromého odkázala na právní řád některého smluvního státu.

Čl. 95 Úmluvy zakotvuje výhradu, kterou se rozhodla svého času učinit i Česká republika. I z toho důvodu je pro českého právníka zabývajícího se mezinárodním obchodem tato problematika zajímavá. Zároveň se při bližším zkoumání ukazuje, že ne zcela pregnantní znění výhrady způsobuje aplikační problémy, které nejsou uspokojivě vyřešeny. Je proto vhodné pokusit se problematiku otázek přehledně rozebrat. Výhrada podle čl. 95 Úmluvy se vztahuje k čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy, a proto budou v centru zájmu právě aplikační problémy, které výhrada vyvolává a které jsou způsobilé za určitých okolností založit právní nejistotu ohledně následné aplikace pro smluvní strany.

Komplikovaná problematika si však vyžaduje nejprve obecnější úvod, který je obsahem 1. části tohoto článku. V rámci tohoto pojednání bude nejprve stručně rozebráno historické pozadí vzniku výhrady podle čl. 95 Úmluvy, následně obecné otázky aplikace Úmluvy a konečně pro úplnost bude pojednáno o základním způsobu aplikace Úmluvy dle čl. 1 odst. 1 písm. a). Stěžejní problematika rozboru aplikace podle čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy bude obsahem 2. části, ve které budou otázky aplikovatelnosti řešeny ve variantách závislých na dvou stanovených proměnných – místu fóra a rozhodném právu.

1. Historické pozadí vzniku výhrady

Vídeňskou úmluvu ze dne 11. 4. 1980 lze pokládat za velký úspěch na poli snah o unifikaci mezinárodního práva obchodního. O její kvalitě svědčí početná smluvní základna⁴ a též její široké zaměření na problematiku mezinárodní kupní smlouvy, aniž by se Úmluva omezovala jen na řešení dílčích otázek.

³ Ustanovení čl. 95 Úmluvy zní: „*Kterýkoli stát může prohlásit při uložení svých listin o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, že nebude vázán ustanovením čl. 1 odst. 1 písm. b) této Úmluvy.*“

⁴ V současnosti je smluvní stranou Úmluvy již 78 států z celého světa. Blíže viz Status 1980: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. UNCITRAL [online]. Aktualiz. 1. září 2012 [cit. 1. září 2012]. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html>.

V každé mezinárodní smlouvě je základním problémem stanovení jejích aplikačních podmínek. Úmluva zvolila kompromisní řešení pro otázku vztahu unifikovaných hmotných norem a norem kolizních, které vtělila do čl. 1. Článek 1 odst. 1 písm. a) zakotvuje přímo automatickou aplikaci Úmluvy. Odmítá tak metodu kolizní, tzn. že aplikovatelnost Úmluvy není vázána na podmínku odkazu kolizní normy na právo státu, který příslušnou úmluvu ratifikoval. Použití pouze písm. a) se ukázalo jako nevhodné a na svou dobu příliš radikální. Proto znění čl. 1 odst. 1 písm. b) vychází z jiného modelu a stanoví, že neaplikuje-li se Úmluva podle základního pravidla dle písm. a),⁵ lze aplikovat Úmluvu mezi stranami majícími místa podnikání v různých státech, jestliže se podle ustanovení mezinárodního práva soukromého má použít právního řádu některého smluvního státu.

S ohledem na znění čl. 98 Úmluvy⁶ je možno učinit k Úmluvě celkem – a výlučně – pět různých výhrad, jejichž aplikace ovlivňuje právní režim závazku.⁷ Jak již bylo zmíněno, pro Českou republiku je platná výhrada podle čl. 95 Úmluvy, která je současně přímo výsledkem iniciativy tehdejšího Československa. Výhrada nakonec byla přijata ve znění: „*Kterýkoli stát může prohlásit při uložení svých listin o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, že nebude vázán ustanovením čl. 1 odst. 1 písm. b) této Úmluvy.*“

Námitek proti znění čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy, a tedy důvodů, které vedly k přijetí výhrady, byla celá řada. Za prvé se objevil argument, že vzhledem ke své navázanosti na kolizní normy fóra, a proto i nepředvídatelnosti, jaké právo bude určeno jako rozhodné, může být aplikace Vídeňské úmluvy pro strany smlouvy velkým překvapením. Dalším důvodem, který proti čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy zazněl, je to, že toto ustanovení může být shledáno jako způsob, jak je **jednostranně nucen subjektům podnikajícím ve státech, které nechtěly regulovat tento typ závazků způsobem vlastním Vídeňské úmluvě, právě režim Vídeňské úmluvy.**⁸ Samozřejmě též skutečnost, že Úmluva může být aplikována i soudem nesmluvního státu, znamená, že čl. 1 odst. 1 písm. b) **značně rozšiřuje aplikační rozsah** Úmluvy.⁹

⁵ Čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy se použije na smlouvu o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže tyto státy jsou smluvními státy.

⁶ „*Připouští se pouze výhrady, které tato Úmluva výslovně dovoluje.*“

⁷ KAPITÁN, Z. Má vždy metoda přímá přednost před metodou kolizní? Vztah kolizního práva a Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In *Acta Universitatis Carolinae*. Praha: Univerzita Karlova, 2008. s. 67.

⁸ Tamtéž. s. 63.

⁹ SCHLECHTRIEM, P. *Uniform Sales Law: The UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Vienna: Manz. 1986. s. 120 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-01.html>>.

Na druhou stranu je např. *Schlechtriem* názoru, že rozhodnutí založené na aplikaci moderních pravidel Úmluvy, která jsou optimálně přizpůsobena mezinárodním transakcím, bude často mnohem přijatelnější pro obě strany, než rozhodnutí založené na vnitrostátním právu jedné ze stran, které může být zcela neznámé straně druhé. A i v otázce nejproblematictějšího případu, kdy by Úmluvu měl aplikovat soudce z nesmluvního státu, dochází k závěru, že by pro něj bylo jistě snazší aplikovat Úmluvu než vnitrostátní právo cizí země.¹⁰ Stejně tak i *Kapitán* zdůrazňuje, že *jakýkoliv vstup na zahraniční trh přináší riziko neznalosti cizího práva, jež bude muset být ve větším či menším rozsahu použito vždy. Pak už je jen marginální problém, zda tvoří cizí právo vnitrostátní právní předpis (zpravidla soukromoprávní kodex), nebo Vídeňská úmluva.*¹¹

Stěžejním problémem pro tehdejší Československo a Německou demokratickou republiku však představovala skutečnost, že v těchto státech existovaly **zvláštní zákony upravující kupní smlouvy s mezinárodním prvkem.**¹² U nás se jednalo o zákon č. 101/1963 Sb., zákoník mezinárodního obchodu (dále též „ZMO“), který byl na svou dobu mimořádně pokrokový a byl i ve světě považován za vzor.¹³ Čl. 1 odst. 1 písm. b) Úmluvy však má ten účinek, že za splnění podmínek vyřazuje vnitrostátní normy smluvního státu z aplikace a k aplikaci určuje právě ustanovení Úmluvy.¹⁴ Přistoupení k Úmluvě bez výhrady by pro Československo znamenalo značnou limitaci možnosti využít ZMO. Zákoník by se tedy stal prakticky neaplikovatelným. Aplikoval by se pouze v situacích, v nichž by se jednalo o jiné smlouvy než kupní, a zároveň též při vyplňování mezer podle čl. 7 odst. 2 Úmluvy za předpokladu, že by nebylo nalezeno obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá.¹⁵ Nutno však podotknout, že ZMO v současné

době již neplatí, neboť byl zrušen zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem. Tento kodex byl připravován pod zřetelným vlivem Vídeňské úmluvy, tudíž je na místě i otázka, zda výhrada po tomto vývoji neztratila svůj smysl.

2. Aplikace Úmluvy obecně

Otázka, kterých norem bude třeba použít v procesu tvorby smlouvy, jejím plnění či řešení sporů z ní vyplývajících, je přirozeně stěžejní otázkou, kterou je nutné si položit v případech mezinárodních transakcí. Úmluva samozřejmě není jediným pramenem práva mezinárodního obchodu, avšak pro svou širokou smluvní základnu je jedním z pramenů, které je nutné brát do úvahy nejdříve. Pro účely aplikace Úmluvy je třeba zkoumat, zda případ spadá pod osobní, místní, věcnou a časovou působnost Úmluvy.

Základní a nejdůležitější kritéria pro aplikaci Úmluvy jsou stanovena v člancích 1-6, které definují rozsah její použitelnosti. Tento článek se věcně nezabývá časovou a věcnou působností,¹⁶ ale zaměřuje se pouze na rozbor mezinárodního prvku a rozbor vlivu lokace fóra.

Již z názvu Vídeňské úmluvy vyplývá, že se specializuje pouze na problematiku mezinárodní smlouvy o koupi zboží. Prvek mezinárodnosti je v Úmluvě vyřešen v čl. 1 velmi jednoduše,¹⁷ a to stanovením jediného základního kritéria, které představují **místa podnikání stran v různých státech.** Jednoznačnou výhodou je jednoduchost tohoto testu. Není tedy nutné se zabývat se např. problémem, kde došlo k uzavření smlouvy, či jejímu plnění.¹⁸

S určováním místa podnikání je spojen čl. 10 Úmluvy, který se zabývá případy, kdy má strana buď více míst podnikání, či naopak situací, kdy nemá žádné.¹⁹ Pro aplikaci Úmluvy ve spojení s požadavkem

¹⁰ SCHLECHTRIEM, P. *Uniform Sales Law: The UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Vienna: Manz. 1986. s. 120 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-01.html>>.

¹¹ KAPITÁN, Z. Má vždy metoda přímá přednost před metodou kolizní? Vztah kolizního práva a Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách

o mezinárodní koupi zboží. In *Acta Universitatis Carolinae*. Praha: Univerzita Karlova, 2008. s. 63.

¹² Oproti tomu ve státech, kde takový speciální zákoník nebyl, se v případech, kdy kolizní norma odkázala na právní řád tohoto státu, použilo běžných zákonů upravujících vnitrostátní transakce.

¹³ KANDA, A. Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží a náš právní řád. *Právník*. 1997, roč. 136, č. 1, s. 16–17.

¹⁴ KANDA, A. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Hospodářská komora České republiky, 1995. s. 14.

¹⁵ RECZEI, L. Area of Operation of the International Sales Convention. *American Journal of Comparative Law*. 1981, roč. 29, č. 29, s. 513–522 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/Reczei.html>>.

¹⁶ Velmi přehledně tyto aspekty rozebírá např. Volken In: VOLKEN, P. *The Vienna Convention: Scope, Interpretation, and Gap-filling*. In: SARCEVIC, P.; VOLKEN, P. *International Sale of Goods: Dubrovnik Lectures*. New York: Oceana Publications Inc. 1986. s. 19–53 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/volken.html>>.

¹⁷ Přesto však i v tomto ohledu lze dohledat rozhodnutí, která tento primitivní požadavek zcela ignorují. Srov. např. Rozsudek Cour d'appel Paris, Francie, ze dne 22.4.1992, sp. zn. 92-000 863 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/920422f1.html>>.

¹⁸ HUBER, P.; MULLIS, A. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. 1. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 49.

¹⁹ Čl. 10 Úmluvy zní: „Pro účely této Úmluvy

a) v případech, kdy strana má více míst podnikání, je rozhodující místo podnikání, které má nejužší vztah ke smlouvě a jejímu plnění, s přihlédnutím k okolnostem stranám známým

místa podnikání v různých státech je mimořádně důležité též ustanovení čl. 1 odst. 2 Úmluvy. To požaduje, aby skutečnost, že strany mají místa podnikání v různých státech, vyplývala ze smlouvy, jednání mezi stranami nebo z informací poskytnutých stranami kdykoli do uzavření smlouvy nebo při jejím uzavření. Úmluva tedy zůstává u požadavku objektivní zjistitelnosti²⁰ a jeho přítomnost plní funkci ochrany stran spoléhajících se na to, že jde o kontrakt vnitrostátní.²¹ Judikatura přirozeně měla též příležitost se tímto problémem zabývat, přičemž ne vždy byla interpretace pojmu správná. Je potřeba zdůraznit, že tento článek nechrání spoléhání se stran na nepoužitelnost Úmluvy, ačkoli z objektivních skutečností vyplývá, že aplikovatelná bude.²²

Pro úplnost je třeba doplnit, že podle čl. 1 odst. 3 Úmluvy výslovně nehraje při určování její použitelnosti žádnou roli státní příslušnost stran a ani skutečnost, zda strany nebo smlouva mají občanskoprávní nebo obchodní povahu.

Výše uvedeným způsobem vymezený požadavek mezinárodnosti, tj. existence míst podnikání v různých státech, je však sám o sobě nedostatečný. Zároveň je totiž nutná přítomnost **spojitosti mezi transakcí a státem**, který ratifikoval Úmluvu, resp. k ní přistoupil.²³ Tento vztah je vyjádřen alternativními kritérii v písm. a) a b) čl. 1 Úmluvy. Požadavek mezinárodnosti je tedy oběma těmito kritériím společný,²⁴ a teprve pokud (a jen

nebo stranami zamýšlenými kdykoli před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření;

b) v případech, kdy strana nemá místo podnikání, je rozhodujícím její bydliště (sídlo).“

²⁰ ROZEHNALOVÁ, N. Několik poznámek k aplikaci Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1994, roč. 2, č. 4, s. 73.

²¹ BORISOVA, B. Geographic sphere of application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Pace Law School Institute of International Commercial Law*. 2002 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/borisova.html>>.

²² Takto nesprávně rozhodl federální soud USA. Srov. blíže Rozsudek Federal District Court Florida, USA, ze dne 22.11.2002, sp. zn. 01-7541-CIV-Zloch [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021122u1.html>>.

²³ WINSHIP, P. The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts. In: GALSTON, N. M.; SMIT, H. *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. New York: Matthew Bender. 1984, s. 1-53 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/winship5.html>>.

²⁴ LOOKOFKY, J. The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. In: HERBOTS, J. H.; BLANPAIN, R. *International Encyclopaedia of Laws – Contracts*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2000. s. 1–192 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.

pokud) jsou obě podmínky splněny, je příslušný soud povinen aplikovat Úmluvu.²⁵

3. Aplikace Úmluvy podle čl. 1 odst. 1 písm. a)

Čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy lze charakterizovat jako pravidlo v podstatě jednoduché a na první pohled nezpůsobující žádné problémy. S ohledem na rychlou společnou shodu o jeho znění a též vzhledem k jeho nízké kontroverzi jej můžeme ve srovnání s písm. b) čl. 1 odst. 1 Úmluvy označit za dominantní. Jeho hlavním cílem je redukovat právní nejistotu, která do přijetí Úmluvy problematizovala mezinárodní obchod.²⁶

Aplikace dle písm. a) je automatická, což znamená, že není třeba žádného odkazu kolizních norem na Úmluvu.²⁷ Je tedy lhostejné, zda by jinak normy mezinárodního práva soukromého fóra smluvního státu odkazovaly na právo státu nesmluvního.²⁸

Požadavek stanovený prostřednictvím č. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy – tj. místa podnikání v různých smluv-

2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/loo1.html>>.

²⁵ BERNSTEIN, H.; LOOKOFKY, J. *Understanding the CISG in Europe: a compact guide to the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. 2. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2003. s. 12.

²⁶ Honnold uvádí: „The Convention’s central objective was to reduce the legal uncertainty that plagued trade between different legal systems—uncertainty as to which legal system was applicable under rules of private international law and uncertainty that was inherent in the likelihood that the applicable domestic law would be unknown (and often inscrutable) to at least one of the parties.“ Blíže In: HONNOLD, J. Article 1: Basic Rules on Applicability: Internationality, Relation to Contracting State. In: HONNOLD, J. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. 3. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 1999. s. 29–45 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ho1.html>>.

²⁷ HUBER, P.; MULLIS, A. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. 1. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 51.

²⁸ „If the two States in which the parties have their places of business are Contracting States this Convention applies even if the rules of private international law of the forum would normally designate the law of a third country, such as the law of the State in which the contract was concluded. This result could be defeated only if the litigation took place in a third non-Contracting State, and the rules of private international law of that State would apply the law of the forum, i.e., its own law, or the law of a fourth non-Contracting State to the contract.“ V podrobnostech In: The Secretariat Commentary: Guide to CISG Article 1. *Pace Law School Institute of International Commercial Law* [online]. Aktualiz. 29.08.2006 [cit. 30.01.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-01.html>>.

ních státech – si vyžaduje též exaktní vymezení pojmu smluvní stát. Nicméně i v tomto případě, vzdor absenující definici, panuje o interpretaci pojmu shoda. Za pomoci čl. 91 Úmluvy jej lze vymezit jako stát, který Úmluvu ratifikoval, schválil či přijal, nebo též jako stát, který k ní následně přistoupil. Pokud takový stát přijal některou z výslovně povolených výhrad, pak se ve smyslu této výhrady zásadně nepovažuje za smluvní stát.²⁹ Určitý problém by snad mohlo způsobit vztahování čl. 1 odst. 2 Úmluvy k písm. a), proto není od věci připomenout, že strany si musí být vědomy pouze toho, že existují místa podnikání v různých státech, nikoli však toho, že se v tomto případě jedná o smluvní státy.³⁰

Podmínka sice výslovně nestanovená, avšak snadno identifikovatelná vyplývá z kontextu ustanovení čl. 6 Úmluvy.³¹ V důsledku tohoto článku získala Úmluva dispozitivní povahu a podmínkou její aplikace je neexistence výslovného vyloučení aplikace Úmluvy stranami. Takto zakotvený respekt k principu autonomie vůle je sice velkým krokem vstříc smluvním stranám, avšak nezřídka vůle smluvních stran vyloučit aplikaci Úmluvy není odpovídajícím způsobem vyjádřena. Vzhledem k povaze Úmluvy jako přímé normy je nutné vyloučení dohodou, o které nejsou pochybnosti.³² Judikatura se zásadně shoduje na faktu, že pouhá volba práva smluvního státu k vyloučení sama o sobě nestačí, neboť Úmluva je nedílnou součástí tohoto právního řádu. Tak např. v rozsudku zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 11.10.1995 je stanoveno, že podle čl. 6 Úmluvy mohou strany vyloučit aplikaci Úmluvy, a to i v případě, kdy je taková dohoda obsažena v obchodních podmínkách platně včleněných do kontraktu. Nicméně pokud je v obchodních podmínkách obsažen pouze odkaz na německé právo, nestačí taková doložka k vyloučení Úmluvy, neboť Úmluva je součástí německého práva.³³ Zeller³⁴ však upozornil i na rozhodnutí

italského ad hoc tribunálu, který zaujal zcela opačné stanovisko. V rozhodčím nálezu je stanoveno, že aplikace Úmluvy je vyloučena mimo jiné kvůli smluvnímu ustanovení, které určuje, že se smlouva řídí výhradně italským právem.³⁵

Nicméně i kdyby strany snad byly nemile překvapeny tím, že volbou práva smluvního státu nedošlo k vyloučení Úmluvy, nemusí jít vždy o mýlku fatální – takto zvolené rozhodné právo totiž bude využito k případnému vyplnění mezer, kterých se v rámci Úmluvy vyskytuje celá řada.³⁶

Ačkoli to nevyplývá z Úmluvy samé, má pro aplikaci Úmluvy podle písm. a) též mimořádný význam

contract, this does not lead to a different result. According to Art. 6 CISG, the parties may exclude the application of the Convention; in principle, that may also be done by standard terms as far as these terms have been validly agreed upon. But the application of the CISG is not excluded by the standard terms of the [seller] in the present case. According to provision XC of the [seller]'s standard terms, the laws of the Federal Republic of Germany exclusively apply to the legal relationship between the [seller] and the [buyer]. Such a clause alone does not lead to the exclusion – but to the application – of the CISG, which is part of the national legal order as a special regulation for international sales.“

Podobně též např. Rozsudek Oberlandesgericht Frankfurt, Německo, ze dne 30.8.2000, sp. zn. 9 U 13/00 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000830g1.html>>. V rozsudku je uvedeno: „*The dispute between the parties is governed by the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), as both Germany and Switzerland are Contracting States. The parties did not validly exclude the application of the CISG through the remark contained on the [plaintiff]'s invoices that "all transactions & sales are subject to Swiss law." Due to its ambiguous wording this clause cannot lead to an exclusion of the CISG, as the CISG is Swiss law. An effective agreement to apply Swiss national law would require that the relevant Swiss Code was named.*“

³⁴ ZELLER, B. The CISG: Getting off the Fence. *The Law Institute Journal*. 2000, roč. 74, č. 9, s. 73–74 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/zeller4-01.html>>.

³⁵ Srov. Rozhodčí nález Ad hoc Arbitral Tribunal - Florence, Itálie, ze dne 19.4.1994, sp. zn. neznámá [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940419i3.html>>. V tomto rozhodčím nálezu je uvedeno: „*Since counsel for [buyer] in several occasions referred to the principles of the Vienna Convention of 11 April 1980 on Contracts for the International Sale of Goods [CISG] (ratified in Italy by Law 11 December 1985 n. 765 and in force since 1 January 1988), the majority of the Tribunal holds, without ascertaining whether the Convention is relevant to the merits of the dispute, that the applicability of the Convention must be excluded. This is because the Convention has not yet been ratified in Japan and also because clause 39 of the supply contract specifies that the contract is governed exclusively by Italian law.*“

³⁶ ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2006. s. 271.

²⁹ HUBER, P.; MULLIS, A. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. 1. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 51.

³⁰ BORISOVA, B. Geographic sphere of application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Pace Law School Institute of International Commercial Law*. 2002 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/borisova.html>>.

³¹ Čl. 6 zní: „*Strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit.*“

³² ROZEHNALOVÁ, N. Několik poznámek k aplikaci Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1994, roč. 2, č. 4, s. 74.

³³ Blíže In.: Rozsudek Landgericht Düsseldorf, Německo, ze dne 11.10.1995, sp. zn. 2 O 506/94 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cases/951011g1.html>>. V tomto rozsudku je stanoveno: „*Insofar as the [seller] submits that the [buyer] had received the standard terms of the [seller] and that they had thus become part of the*

skutečnost, zda se fórum nachází ve smluvním či nesmluvním státě.

3.1 Fórum se nachází ve smluvním státě

Požadavek na aplikaci podle písm. a) je ve své podstatě spojen zároveň s požadavkem, aby se fórum nacházelo ve smluvním státě. V Úmluvě taková podmínka sice výslovně stanovena není, avšak logicky vyplývá z prosté úvahy, že soud v nesmluvním státě nebude nucen brát v úvahu existenci čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy, neboť tímto ustanovením (jakož i celou Úmluvou) není vázán. Na druhou stranu, kroky soudu smluvního státu by měly nejdříve vést k přezkoumání aplikovatelnosti Úmluvy dle ustanovení písm. a).³⁷

Pro soud smluvního státu tedy vzniká za splnění všech požadavků povinnost Úmluvu aplikovat a jakékoli snahy o použití norem mezinárodního práva soukromého se jeví, pomíneme-li případně vyplňování mezer, jako zásadně irelevantní.³⁸ Ani přítomnost výhrady podle čl. 95 Úmluvy nemá na aplikaci podle písm. a) žádný vliv. Tato výhrada se vztahuje pouze k situaci, kdy je nutno zjišťovat aplikovatelnost Úmluvy prostřednictvím kolizní metody, a ztrácí tedy logicky význam v okamžiku, kdy všechny smluvní strany mají svá místa podnikání v různých smluvních státech.³⁹

Co se týká aplikace čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy v rámci rozhodnutí produkovaných soudy smluvních států, je logické, že se v podstatě každý případ týká

³⁷ HUBER, P.; MULLIS, A. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. 1. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 57.

³⁸ WINSHIP, P. The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts. In: GALSTON, N. M.; SMIT, H. *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. New York: Matthew Bender. 1984, s. 1–53 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/winship5.html>>.

³⁹ Bernasconi uvádí: „*The conditions of an autonomous applicability of the Convention are fulfilled even if one (or both) of the Contracting States has (have) made a reservation according to Article 95. Article 95 becomes, in fact, irrelevant as soon as both (all) parties to the contract have their places of business in different Contracting States. In other words, Article 95 has only to be regarded within the conflictual method of defining the Convention's personal and territorial scope, that is when the parties have their places of business in different States, but the requirement that these are Contracting States is not fulfilled. The fact that the forum State itself (also) made such a reservation does not constitute an obstacle to the autonomous applicability of the CISG.*“ Blíže In: BERNASCONI, CH. The Personal and Territorial Scope of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Article 1). *Netherlands International Law Review*. 1999, roč. 46, č. 2, s. 137–170 [online]. Aktualiz. 07.04.2008 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bernasconi.html>>.

se Úmluvy dotkne určitým způsobem čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy.⁴⁰ Vzhledem k tomu, že kritérium aplikace podle písm. a) není v tomto případě výkladově složitě, není mu ani v rozhodnutích věnována zvláštní pozornost – spíše je aplikovatelnost Úmluvy podle písm. a) pouze konstatována. Tak např. v případě „*Cashmere sweaters*“,“⁴¹ v němž se jednalo o spor mezi italskou a německou společností, soud jen uvádí: „*Nárok žalobce na uhrazení kupní ceny je nesporný a vyplývá z čl. 53 Úmluvy, která je na smluvní vztah mezi stranami aplikovatelná podle čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy.*“

3.2 Fórum se nachází v nesmluvním státě

Vzhledem k tomu, že soud nesmluvního státu není vázán ustanoveními Úmluvy, nebude aplikovat ani ustanovení čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy. Uchýlí se proto ke svým pravidlům mezinárodního práva soukromého a za jejich pomoci určí rozhodné právo. Výsledek je proto do značné míry nejistý.⁴²

Bernasconi však dospívá k pravděpodobnému závěru, že lze předpokládat tendenci soudu nesmluvního státu aplikovat Úmluvu v tom případě, kdy normy mezinárodního práva soukromého povedou k právu země, která Úmluvu ratifikovala. Tuto nutnou okliku vidí jako přesný důvod toho, proč Úmluva obsahuje v čl. 1 odst. 1 písm. b) určení jejího použití za pomoci kolizních norem.⁴³

Zřetelnou analogii lze spatřovat mezi případy, kdy se fórum nachází v nesmluvním státě, s případy, kdy je spor řešen rozhodci – lhotejnost, zda lokalizovanými ve smluvním či nesmluvním státě. Úmluva totiž jako mezinárodní smlouva zavazuje skutečně pouze smluvní státy, potažmo jejich orgány, které jsou povinny ji aplikovat. Rozhodci však nejsou orgány státu a ocitají se

⁴⁰ *CISG Database* [online databáze]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 2010 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-cases-01.html>>.

⁴¹ Rozsudek Oberlandesgericht München, Německo, ze dne 11.3.1998, sp. zn. 7 U 4427/97 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg-online.ch/cisg/urteile/310.htm>>.

⁴² WINSHIP, P. The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts. In: GALSTON, N. M.; SMIT, H. *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. New York: Matthew Bender. 1984, s. 1–53 [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/winship5.html>>.

⁴³ BERNASCONI, CH. The Personal and Territorial Scope of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Article 1). *Netherlands International Law Review*. 1999, roč. 46, č. 2, s. 137–170 [online]. Aktualiz. 07.04.2008 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bernasconi.html>>.

tak na srovnatelné úrovni jako rozhodující orgány nesmluvního státu.⁴⁴

Nicméně, např. v nálezech ICC nebývá aplikace Úmluvy podle čl. 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy ničím výjimečným. Tak např. v případě „*Shoe case*“ ICC rozhodla: „*Úmluva je pro potřeby rozhodnutí aplikovatelná, neboť v době uzavření smlouvy již Úmluva vstoupila v platnost ve Švýcarsku i USA a požadavky stanovené článkem 1 odst. 1 písm. a) Úmluvy byly splněny.*“⁴⁵ Podobně se vyjádřila v případě „*Cowhides case.*“⁴⁶

4. Závěr 1. části

Z výše uvedeného je patrné, že čl. 1 odst. 1 písm. a) nelze skutečně hodnotit jinak, než jako ustanovení ne-

způsobující závažné výkladové potíže. Soudy smluvních států nemají s aplikací Úmluvy na základě písm. a) problém a v zásadě totéž platí i v případě, kdy se fórum nachází na území nesmluvního státu. V praxi ani pro smluvní strany není obtížné zjistit, zda v jejich případě bude s velkou pravděpodobností aplikována Úmluva na základě písm. a). Pokud však taková aplikace není pro strany vítaná, mohou reagovat na tuto skutečnost pregnančně formulovanou doložkou vylučující použití Úmluvy, jejíž učinění umožňuje čl. 6 Úmluvy.

Pomineme-li nejasnosti, které vyvstávají v důsledku existence výhrady podle čl. 95 Úmluvy, lze uvést, že aplikační podmínky ve Vídeňské úmluvě jsou nastaveny poměrně jednoduše. Takový model se jeví jako velmi vhodný a i z tohoto důvodu je Úmluva plně životaschopná a zachovává si svou výjimečnou roli v právu mezinárodního obchodu.

Summary

This paper deals with the issues of personnel and territorial aspect of the application of the Convention. There will be analysed especially Article 1 and Article 95 of the Convention. Article 1 (1) of the Convention defines the basic conditions of application, based first in determining the requirement of internationality of the purchase agreement and second in the determination of two alternative criteria, which are established in point. a) and b).

Art. 95 of the Convention is a reservation relating to the point. b). This reservation made also the Czech Republic. Reservation causes application problems that are not satisfactorily resolved. The issue is complicated and first there must be introduced a more general introduction. This article is therefore designed as an introductory. There will be briefly discussed the historical background of the reservation. There are analyzed the objections against the wording of Article 1 (1) (b). There will be briefly discussed the general issues of application of the Convention. Finally, this paper deals with the basic method of application of the Convention under Article 1 (1) (a).

⁴⁴ PETROCHILLOS, G. Arbitration Conflict of Laws Rules and the 1980 International Sales Convention. *Revue Hellenique de Droit International*. 1999, roč. 52, č. 1, s. 191–218. [online]. Aktualiz. 07.12.2005 [cit. 25.06.2011]. Dostupné z: <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/petrochilos.html>>.

⁴⁵ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, Francie, z nezjištěného dne roku 1993, sp. zn. 7399 of 1993 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupný z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/937399i1.html>>.

⁴⁶ Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, Francie, z nezjištěného dne roku 1994, sp. zn. 7331 of 1994 [online]. [cit. 25.06.2011]. Dostupný z: <<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/947331i1.html>>. V tomto rozhodčím nálezu je uvedeno: „*The contracting parties had their relevant places of business in countries in which the CISG was in effect when the contracts were concluded. Seller contended the applicable law is that of his country, which incorporates the CISG. Buyer contended that "no specific national law should apply to the dispute, but rather that general principles of international commercial law and accepted usages in international commercial practice, including the principle of good faith, should govern."* The tribunal stated: "*[G]eneral principles of international commercial practice, including the principle of good faith, should govern the dispute. ...[F]or the present dispute, such principles and accepted usages are most aptly contained in the [CISG]. ... Applying the [CISG] to the present dispute is all the more appropriate since the [countries of the parties] are signatories to [this] convention. ... [T]o the extent the [CISG] contains provisions relevant to the dispute, the tribunal shall consider [them].*“